

بازار ۲۰۰۰ میلیارد دلاری پوشاک در جهان و ملاحظاتی در باب آغاز اجرای تجارت ترجیحی میان ایران و ترکیه

تهیه و تنظیم: مهندس علیرضا حائری - عضو هیأت مدیره جامعه متخصصین نساجی ایران

۱- مقدمه

در جهان امروز، نقش محصولات صنایع تولید پوشاک، به عنوان یکی از محصولات نهایی صنعت نساجی، غیر قابل انکار است. این محصول نه تنها به یکی از مهم‌ترین نیاز طبیعی انسان‌ها به پوشش پاسخ می‌دهد بلکه نمادی از فرهنگ هر جامعه به شمار می‌رود به نحوی که می‌توان برای شناخت و تمیز دادن فرهنگ‌های مختلف، الگوی پوشش آن‌ها را بررسی کرد. در اقتصاد جهانی نیز، صنعت تولید پوشاک نقش بسیار پررنگ و حائز اهمیتی دارد و به دلایلی همچون ارزآوری، ایجاد اشتغال، نیاز به سرمایه‌گذاری بسیار کمتر برای ایجاد اشتغال در مقایسه با سایر صنایع (حتی نساجی)، جلوگیری از خروج ارز و همچنین ایجاد ارزش افزوده، در زمره صنایع مهم کشورهای مختلف به ویژه کشورهای در حال توسعه قرار گرفته است.

۲- مزیت‌های صنعت پوشاک

از جمله مزیت‌های صنایع تولید پوشاک ارزش افزوده‌ی بالای این صنعت است. این بخش از صنعت با توجه به اینکه حلقه‌ی انتهایی زنجیره‌ی تولید صنایع نساجی است، بیشترین ارزش افزوده را خلق می‌کند. به عنوان مثال یک تی‌شرت تولیدی با برند معتبر در حدود ۸۰ دلار ارزش دارد و این در حالی است که قیمت الیاف پنبه‌ی مصرفی در آن کمتر از ۲ دلار می‌باشد. از نظر اشتغالی نیز حجم سرمایه‌گذاری مورد نیاز برای اشتغال یک نفر در این رشته صنعتی یک پنجم متوسط صنایع دیگر از جمله صنعت نساجی می‌باشد به عبارت دیگر با حجم سرمایه‌گذاری ثابت می‌توان در این صنعت پنج برابر متوسط سایر صنایع شغل ایجاد نمود. در بعد ارزآوری نیز این رشته صنعتی قدرتی شگرف دارد به نحوی که بخش اعظم صادرات صنایع نساجی و پوشاک کشورهای پیشرو در این صنعت

به پوشاک اختصاص دارد به عنوان مثال کشورهایی نظیر اسپانیا، ایتالیا، ترکیه، چین، بنگلادش، تایوان، تایلند، ویتنام، سریلانکا و بسیاری دیگر از کشورهای مطرح در صنایع نساجی و پوشاک سهمی بیش از پنجاه درصد از صادرات صنایع نساجی و پوشاکشان به پوشاک تعلق دارد. در جدول بعد ارزش صادرات پوشاک برخی کشورهای منتخب و سهم آن از کل صادرات نساجی و پوشاک این کشورها مشخص شده است. حجم تجارت جهانی پوشاک در جهان بر اساس آمارهای سازمان تجارت جهانی در سال ۲۰۱۳ بالغ بر حدود ۹۴۰ میلیارد دلار بوده است که متأسفانه کشور ما از این سفره گسترده سهم آنچنانی نداشته است و صادرات سالیانه پوشاک ما به ۱۰۰ میلیون دلار هم بالغ نمی‌شود. و همانطور که در جدول شماره یک مشاهده می‌شود سهم صادرات پوشاک کشور از صادرات نساجی و پوشاک فقط ۱۰ درصد می‌باشد.

۳- ارزش بازار مصرف پوشاک در جهان - ۲۱۱۰ میلیارد دلار تا سال ۲۰۲۵

این رقم در سال ۲۰۱۲ بالغ بر حدود ۱۱۰۰ میلیارد دلار تخمین زده می‌شود لیکن پیش بینی‌ها بر این امر دلالت دارد که تا سال ۲۰۲۵ ارزش بازار مصرف پوشاک در جهان با افزایشی صد درصدی به حدود ۲۱۱۰ میلیارد دلار بالغ خواهد شد. جدول ذیل ارزش بازار مصرف پوشاک در برخی از کشورهای منتخب جهان در سال ۲۰۱۲ را نشان داده و همچنین ارزش این بازار در سال ۲۰۲۵ را نیز پیش بینی کرده است. همانگونه که از جدول شماره ۲ استنباط می‌گردد، در حال حاضر ارزش بازار جهانی پوشاک بالغ بر حدود ۱۱۰۰ میلیارد دلار است که ۷۵ درصد این بازار در اختیار کشورهای آمریکا، اتحادیه اروپا، چین و ژاپن می‌باشد. بالا بودن مصرف پوشاک در این کشورها با توجه به اینکه تنها یک سوم از جمعیت جهان را در خود جای داده‌اند حاکی از بالا بودن مصرف سرانه پوشاک در این کشورها می‌باشد. سایر کشورهای جهان که ۶۵ درصد از جمعیت جهان را در خود جای داده‌اند تنها ۲۵ درصد از بازار پوشاک را در اختیار دارند.

جدول ۱:

نام کشور	کل صادرات نساجی و پوشاک (میلیارد دلار)	صادرات پوشاک (میلیارد دلار)	سهم صادرات پوشاک %
چین	۲۴۸,۱۸	۱۵۳,۷۷	۶۰
اتحادیه اروپا	۱۹۳	۱۱۶	۶۰
هند	۲۹/۳۸	۱۴/۳۶	۴۶
بنگلادش	۲۵	۱۹/۹۴	۸۰
ترکیه	۲۴/۷۲	۱۳/۹۵	۵۶
ویتنام	۱۶/۹۳	۱۳/۱۵	۷۶
پاکستان	۱۳/۶۳	۴/۵۵	۳۳
ایران	۰/۷۵۰	۰/۱۰۸۰	۱۰

خواهد شد.

۶- جمع‌بندی: کاهش ۱۰۰ میلیارد دلاری در

صادرات پوشاک کشور چین

کشور چین در سال‌های اخیر نقش غالبی در تجارت جهانی منسوجات و پوشاک داشته است و به حداکثر سهم خود در تجارت جهانی دست یافته است و پیش‌بینی میشود که سهم مذکور طی ۱۰ سال آینده و تا سال ۲۰۲۵ روندی نزولی پیدا کند و با توجه به رشد اقتصادی این کشور، پیش‌بینی می‌شود که نرخ رشد تقاضای داخلی مصرف پوشاک از نرخ رشد صادراتی آن کشور پیشی گیرد. لذا روند کاهشی صادرات کشور چین در حوزه پوشاک بسیار متصور می‌باشد و پیش‌بینی می‌گردد که خلأ ایجاد شده در اثر کاهش صادرات چین تا سال ۲۰۲۵ در حدود ۱۰۰ میلیارد دلار باشد. این کاهش سهم چین در تجارت جهانی پوشاک فرصت بسیار مناسبی برای سایر کشورهای صادرکننده همچون هند، بنگلادش، پاکستان و ویتنام و غیره ایجاد خواهد نمود.

۷- سهم ایران چیست؟

چنانچه از هم‌اکنون تصمیم‌گیران صنعت نساجی تمهیدات لازم را در جهت توسعه مناسب صنعت پوشاک بیندیشند و نسبت به صنعتی نمودن این رشته و ایجاد

جدول ۳: سرانه مصرف پوشاک در جهان در سال ۲۰۱۲ و پیش‌بینی سال ۲۰۲۵ (دلار)

نام کشور	سال ۲۰۱۲	سال ۲۰۲۵	درصد رشد
استرالیا	۱۰۵۰	۱۶۴۳	۵۶
ژاپن	۸۳۱	۱۰۸۰	۳۰
کانادا	۸۱۴	۱۲۲۱	۵۰
آمریکا	۶۸۶	۷۸۱	۱۴
اتحادیه اروپا	۶۶۳	۸۰۴	۲۱
روسیه	۳۷۳	۷۴۰	۹۸
برزیل	۲۷۲	۴۵۴	۶۷
متوسط جهان	۱۵۳	۲۸۰	۸۳
چین	۱۰۹	۳۳۷	۲۰۹
هند	۳۶	۱۶۰	۳۴۴
ایران	۲۰۰	۲۵۰	۲۵

جدول ۲:

منطقه	۲۰۱۲ (میلیارد دلار)	۲۰۲۵ (میلیارد دلار)	درصد رشد ترکیبی سالیانه
چین	۱۵۰	۵۴۰	۱۰٪
اتحادیه اروپا	۳۵۰	۴۴۰	۲٪
ایالات متحده	۲۲۵	۲۸۵	۲٪
هند	۴۵	۲۰۰	۱۲٪
ژاپن	۱۱۰	۱۵۰	۲٪
برزیل	۵۵	۱۰۰	۵٪
روسیه	۴۰	۱۰۵	۸٪
ایران	۱۵	۲۵	۴٪

چنین حالتی رشد سالیانه مصرف پوشاک در کشور در حدود ۴ درصد و متناسب با رشد اقتصادی سالیانه کشور میباشد

۴- سرانه مصرف پوشاک در جهان - استرالیا در صدر

سرانه مصرف پوشاک در سال ۲۰۱۲ در برخی از کشورهای منتخب جهان و پیش‌بینی آن برای سال ۲۰۲۵ در جدول شماره ۳ آورده شده است. همانگونه که در جدول نیز مشاهده میگردد مردم کشور استرالیا بالاترین سرانه مصرف پوشاک در جهان را دارند. مردم کشور ایران نیز با سرانه مصرف ۲۰۰ دلاری در سال بالاتر از متوسط جهانی قرار دارند. لیکن در سال ۲۰۲۵ متوسط مصرف سرانه جهان با رشدی ۸۳ درصدی از رقم ۱۵۳ دلار به رقم ۲۸۰ دلار در سال ارتقا می‌یابد. که در کنار افزایش جمعیت افق بسیار روشنی را برای تولیدکنندگان پوشاک در جهان ترسیم مینماید.

۵- سرمایه‌گذاری لازم در صنایع نساجی و پوشاک - ۳۵۰ میلیارد دلار تا سال ۲۰۲۵

با توجه به پیش‌بینی افزایش ارزش بازار مصرف پوشاک از مبلغ ۱۱۰۵ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۲ به رقم ۲۱۱۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۵، سرمایه‌گذاری‌های لازم جهت افزایش ظرفیت تولید پوشاک و زنجیره‌های قبلی آن در حدود ۳۵۰ میلیارد دلار تخمین شده می‌شود که از این مبلغ رقمی در حدود ۱۴۰ میلیارد دلار (چهل درصد) صرف سرمایه‌گذاری برای ایجاد ظرفیت‌های جدید خواهد شد و رقمی در حدود ۲۱۰ میلیارد دلار (شصت درصد) نیز صرف نوسازی خطوط تولید واحدهای موجود

همچنین در جدول شماره ۲ مشاهده می‌گردد که رشد مصرف پوشاک در کشورهای بیشتر توسعه یافته نظیر آمریکا، اتحادیه اروپا و ژاپن آرامتر و متناسب با نرخ رشد اقتصادی آن کشورها می‌باشد اما در اقتصادهای نوظهور مانند چین، روسیه، هند و برزیل این شتاب بسیار تندتر و حتی سریع‌تر از نرخ رشد اقتصادی آن می‌باشد. بر پایه این پیش‌بینی‌ها در سال ۲۰۲۵ دو کشور چین و هند کانون اصلی رشد بازارهای مصرف پوشاک جهان خواهند بود که دلیل اصلی آن رشد بالای اقتصادی این دو کشور و به تبع آن افزایش درآمدهای سرانه آن‌ها می‌باشد که باعث تغییر ذائقه مصرف‌کنندگان این دو کشور به سمت مد و افزایش تمایل ایشان به خرید از برندهای معروف پوشاک می‌باشد.

همچنین پیش‌بینی می‌شود که بازار ترکیبی پوشاک دو کشور چین و هند از حجم ۱۹۵ میلیارد دلاری در سال ۲۰۱۲ به ارزش ۷۴۰ میلیارد دلاری در سال ۲۰۲۵ برسد که در این صورت از بازار مصرف ترکیبی ۷۲۵ میلیارد دلاری آمریکا و اتحادیه اروپا نیز فراتر خواهد رفت.

بازار مصرف ایران نیز با وجود یک هزار واحد تولیدی پوشاک شناسنامه‌دار و انبوهی از تولیدکنندگان گمنام و ناشناس و با حدود ۲۵۰ هزار نفر شاغل مستقیم در این رشته صنعتی دارای ارزش بازاری در حدود ۱۴ تا ۱۵ میلیارد دلار می‌باشد که در حدود پنجاه تا شصت درصد آن توسط تولیدات داخلی تأمین می‌گردد و مابقی آن نیز از طریق واردات رسمی و کالای همراه مسافر و عمدتاً قاچاق تأمین می‌گردد. پیش‌بینی ارزش بازار پوشاک ایران برای سال ۲۰۲۵ نیز بالغ بر حدود ۲۵ تا ۳۰ میلیارد دلار می‌باشد که بستگی به عوامل مختلفی از قبیل رشد اقتصادی، درآمدهای سرانه و قدرت خرید مردم دارد. در

برندهای موفق و جهانی اقدامات لازم را صورت دهند و با ایجاد تشکیلاتی قوی و مستقل برای پوشاک کشور اقدام نمایند می‌توانیم امیدوار باشیم که تا سال ۲۰۲۵ ایران نیز سهم مناسبی از بازار ۲۱۱۰ میلیارد دلاری مصرف پوشاک در جهان و خلاً ۱۰۰ میلیارد دلاری ناشی از خروج چین از تجارت جهانی این رشته را تصاحب نماید.

ب) ملاحظاتی در باب آغاز اجرای تجارت ترجیحی میان ایران و ترکیه

سرانجام پس از مذاکرات طولانی و با هدف ارتقای سطح مناسبات تجاری دو طرف به سقف سی میلیارد دلار در سال، قرارداد تجارت ترجیحی فی‌مابین کشورهای ایران و ترکیه امضا و از ابتدای سال ۲۰۱۵ میلادی اجرایی گردید. این توافق‌نامه که در مجموع شامل ۲۶۵ قلم کالای طرفین می‌باشد شامل ۱۲۵ فقره کالای ایرانی و ۱۴۰ فقره کالای ترکیه است.

بدون شک هیچکس با عقد قراردادهایی که با هدف توسعه مناسبات تجاری ایران با سایر کشورها منعقد می‌گردد مخالفتی نداشته و آن را گاهی مثبت در جهت توسعه مناسبات تجاری کشور ارزیابی می‌نماید لیکن از آنجایی که بخشی از کالاهای ترک مشمول استفاده از تخفیفات تجارت ترجیحی مربوط به بخش و پوشاک می‌باشد، لذا بی‌مناسبت نیست که در این زمینه ملاحظاتی را در نظر داشته باشیم.

واقعیت این است که کشور ترکیه در صنعت نساجی و پوشاک به پیشرفت‌های قابل ملاحظه‌ای دست یافته و هم‌اکنون تأمین‌کننده عمده پوشاک اتحادیه اروپا می‌باشد که این نشانگر کیفیت قابل قبول محصولات آن کشور می‌باشد.

در حال حاضر صادرات نساجی و پوشاک کشور ترکیه بالغ بر حدود ۳۰ میلیارد دلار بوده و هدف‌گذاری آن کشور در امر صادرات منسوجات و پوشاک برای سال ۲۰۲۳ که مقارن با سالگرد یکصدمین سال تأسیس ترکیه نوین می‌باشد بالغ بر ۷۵ میلیارد دلار است که سهم عمده آن اختصاص به پوشاک آن کشور دارد. در مقابل کشور ایران قرار دارد با صادرات سالانه ۷۵۰ میلیون دلار محصولات نساجی و پوشاک که سهم صادراتی پوشاک در حدود ده درصد و معادل ۷۰ میلیون دلار می‌باشد.

سرانه مصرف پوشاک در ایران در حدود ۲۰۰ دلار است که با احتساب جمعیت ۷۵ میلیون نفری ایران ۰ ارزش

بازلر پوشاک کشور در حدود ۱۵ میلیارد دلار تخمین زده میشود که در صورت تأمین ۷۵ درصدی نیاز بازار داخل از طریق تولیدات داخلی، سهم واردات پوشاک از طریق مبادی رسمی و غیررسمی در حدود ۵ میلیارد دلار تخمین زده می‌شود که عمدتاً از طریق قاچاق تأمین می‌شود.

در حال حاضر پوشاک در گروه ۱۰ کالاهای وارداتی قرار دارد و با توجه به تعرفه ۱۰۰ درصدی آن در کتاب مقررات صادرات و واردات سال ۱۳۹۳، تعرفه‌ی آن پس از انتقال به این گروه به ۲۰۰ درصد افزایش یافت که پس از اعمال تخفیفات ۴۰ درصدی موضوع تعرفه ترجیحی منعقد شده اخیر با ترکیه به ۱۲۰ درصد برای تجار آن کشور کاهش می‌یابد. لذا به نظر می‌رسد چنانچه ملاحظاتی بشرح ذیل در جهت اجرای صحیح این موافقت‌نامه در نظر گرفته شود، می‌توان از این موافقت‌نامه در جهت اتصال به بازارهای جهانی و ارتقای کیفیت محصولات تولیدی در بخش پوشاک بهره کافی برد.

۱- در حال حاضر روزانه ۱۴ پرواز ورودی از ترکیه به کشور داریم که شامل ۳۰۰۰ نفر مسافر ورودی می‌شود. اگر بطور متوسط هر نفر ۱۰ کیلوگرم پوشاک و سایر منسوجات به عنوان سوغاتی همراه داشته باشد روزانه ۳۰ تن و سالیانه بیش از ۱۰ هزار تن پوشاک و منسوجات دیگر فقط از طریق کالای همراه مسافر از کشور ترکیه وارد می‌گردد. واردات از طریق قاچاق نیز به علت ماهیت آن قابل اندازه‌گیری دقیق نیست ولی با توجه به کشفیات انجام شده در حدود ۳ تا ۳٫۵ میلیارد دلار در هر سال برآورد می‌گردد.

در صورت اجرای صحیح این موافقت‌نامه و نظارت دقیق نهادهای مسئول می‌توان کالاهای باکیفیت، شناسنامه‌دار و اصل برندهای ترک را به منظور جبران کمبود داخلی اجازه ورود داد. دقت داشته باشید که این کالاها باید اصل تولید ترکیه باشد و کالاهای سایر کشورها منجمه چین و تایلند از مسیر کشور ترکیه و از محل این ترجیحات وارد کشور نشود و کالاهای وارداتی باید دارای اسم و نمایندگی معتبر و قابل شناسایی و پیگرد باشد.

۲- دقت کنیم کالاهای استوکی، ته‌انباری، باز فصل و مد افتاده و یا با استفاده از دامپینگ وارد کشور نشود که هم کیفیت لازم را ندارد و هم به تولیدات داخلی لطمه می‌زند.

۳- اطلاع‌داری که در حدود دو سال است که کشور ترکیه برای واردات الیاف پلی‌استر از ایران تعرفه ضد دامپینگ وضع نموده و تعرفه‌های ورودی آن را تا ۳۰

درصد افزایش داده است که این امر باعث توقف صادرات الیاف پلی‌استر ایران به ترکیه شده و بسیاری از واحدهای داخلی را با مشکل روبرو نموده و تولید آن‌ها را تا ۳۰ درصد کاهش داده است. ای کاش مسئولین مذاکره‌کننده این موضوع را نیز در دستور کار مذاکرات گنجانده بودند تا این مشکل تولید کنندگان و صادر کنندگان الیاف پلی‌استر نیز در قالب همین توافق‌نامه مرتفع می‌گردید.

۵- خوب است که در ادامه روند توسعه مناسبات تجاری و صنعتی با کشور ترکیه، فضا و بستر را به نحوی مهیا کنیم تا برندهای معروف پوشاک ترکیه ترغیب شوند تا بخشی از تولیدات خود را با همکاری و مشارکت واحدهای داخلی و در کشور ایران تهیه و به بازارهای جهانی ارائه نمایند. ۶- در خصوص تعرفه ترجیحی در باره انواع نخ در سیستم‌های الیاف بلند و کوتاه با توجه به اینکه ظرفیت‌های نصب شده کافی بوده و سرمایه‌گذاری‌های مناسبی نیز در این رشته انجام پذیرفته و با توجه به رکود بازار داخلی این تصمیم معقول نمی‌باشد و به توقف هر چه بیشتر صنایع ریسندگی می‌انجامد. البته بدیهی است که کاهش تعرفه واردات انواع مواد اولیه مورد نیاز صنعت نساجی از قبیل الیاف اکریلیک و الیاف پنبه مورد انتظار و تأیید می‌باشد.

لازم است برای تأمین نیاز صنایع بافندگی نسبت به تأمین مواد اولیه و سرمایه در گردش صنایع ریسندگی همت گمارد تا این صنایع با تمام ظرفیت کار کرده و کشور را از واردات انواع نخ بی‌نیاز نمایند.

۷- اعمال تعرفه ترجیحی برای طرف ترک برای واردات فرش ماشینی یک خود زنی آشکار می‌باشد. در حال حاضر صنایع فرش ماشینی کشور با حدود ۶۵ درصد ظرفیت نصب شده فعالیت میکند و سالیانه نزدیک به ۴۰ میلیون متر مربع ظرفیت استفاده نشده در کشور داریم که بهتر است در جهت تکمیل این ظرفیت خالی چاره‌اندیشی نماییم. ضمن این که شنیده‌ها حاکی از توسعه این صنعت و افزایش حجم خرید ماشین‌های جدید قالیبافی دارد که طبیعتاً به ظرفیت‌های فعلی می‌افزاید.

در هر حال بدیهی است که این موافقت‌نامه و سایر موافقت‌نامه‌های تجاری منعقد بین ایران و سایر کشورها می‌باید در شرایطی کاملاً برابر و عادلانه و با در نظر گرفتن منافع ملی و نگاه حمایتی از تولید کنندگان داخلی و با هدف توسعه مناسبات تجاری کشور انجام پذیرد که قطعاً تاکنون همینطور بوده است.